

og Piger i Aargangen mellem 20—21 Aar, og jeg tager ikke meget feil ved at skjønne, at 50 pCt. af disse 32,000 høre til de Klafser i Samfundet, for hvem det vil være aldeles umuligt at offere Noget paa udvidet Undervisning paa Folkehøiskoler, i alt Fald Noget af nogen som helst Betydning, og det faa meget mindre, som vi vide, at det ofte falder sig faaledes for disse unge Mennefter, som gaa ud fra fattige Hjen, at de, hvis de faae en enkelt Daler tilovers fra Kost og Klæder, maa hjælpe lidt paa de Gamle derhjemme. Endvidere have Karlene den Forpligtelse, at de, faa snart de ere udviklede dertil, i kortere eller længere Tid for en meget usfel Betaling — siger man i Almindelighed, og jeg tiltræder Betragtningen — maa afstjene deres Børnepligt. Hvor skulde de da i en nogenlunde rimelig Tid turde vente, selv med taalelige Lønningsforhold og i en noget senere Alder at naae op til de Vilfaar, hvorefter de i den størft mulige Lærvelighed skulde kunne sætte Bo som selvstændige frie Borgere i Samfundet, et Formaal, som enhver Borger maa have, og som man maa ønske maa kunne blive opfyldt af faa Mange som muligt. Naar nu Stillingen er faaledes, og naar det for andre 25 pCt.'s Vedkommende turde være, at de i høi Grad trænge til at have en Del af Udgifterne dækkede — ved halve Fripladsfer o. f. v. — og naar man endnu ikke har naaet at faae flere Karle og Piger af disse Samfundsklafser end nogle faa Procent dragne til Høiskolerne, forekommer det mig, at der er Anledning til at undersøge, hvad Grunden er dertil, da dog Ønsket om Oplysning tilvisse er trængt meget dybt ned i Samfundet og har udbredt sig meget almindeligt. Det stiller sig for Flertallets Betragtning faaledes, at en væsentlig Grund dertil er det meget knappe Tilflud, man hyder disse fattige Folk til Opholdet paa en Høiskole. Man synes at mene andetsteds, at 100,000 Kr. er et stort Beløb; man skal ikke være altfor flot, siger man; men det turde være vist, at trods de overordentlig lave Betalingsvilkaar, som Høiskolerne i Almindelighed have, vil der medgaa 200 Kr. for en Karl for et fuldt Kursus paa Høiskolen og mindst Halvdelen for en Pige paa et Sommerkursus, der varer noget over eller halvt faa længe, foruden at Vedkommende har andre Udgifter til Slid paa Klæder, Rejsepenge og til den Lidsanvendelse, der for dem, som ikke eie Andet end deres Tid og deres personlige Kræfter, ogsaa har fin Betydning. Derfor er det vistnok en overordentlig rigtig Bemærkning, som er fremsat derom i det andet Æhng, at man burde anlægge Bevillingen efter, at der kunde tilftaa enhver virkelig fattig Karl, hvis Forhold vare af den Befkaffenhed, at han ikke har kunnet samle sig Noget — og selv om han havde Tid, var det ganske naturligt, at dette vilde medgaa for ham under hans Børnepligt — et faadant Tilflud, at det

var ham muligt at tage imod det, og et lignende for en Pige. Derfom inidertid denne Betragtning skulde gjennemføres, og den turde være rigtig, vilde Veien dertil ikke være en Nedsættelse af de 66,000 Kr., men en meget betydelig Forhøielse. Jeg er tilbøielig til at tro, at den Maade, hvorpaa man hidtil har søgt for Almueundervisningen i sin Almindelighed, og det Stavnshaand, man egentlig har lagt paa den og de øvrige Forhold for de Uformuende hertilands, nok kan berettigge til den Betragtning, at man snarest muligt burde gaa denne Veie. Da man navnlig fra den høitagetede Krigsministers Side stadig hører Klager over Mangel paa Tilgang til baade de over- og underordnede Befalingsmandsklafser i Hæren og ved Søværnet, skulde jeg henstille, om man ikke ved at gribe denne Udvei kraftigere, stærkere og mere uforbeholdent vilde være i Stand til at drage mangan en ung Mand frem og anspore hans Kræfter i aandelig, og maaffe ved en noget anden Ordning af visse Skoler tilige i legemlig Henseende, faaledes at Tilbøieligheden til at gaa den af Krigsbestyrelsen ønskede Veie, naar der skete en noget anden Ordning og faa paa det paagjældende Sted, kunde blive større. Dette er kun en Sidebetragtning, jeg medtager, thi det er ikke det direkte Maal for at komme paa Høiskolen. Dette maatte altsaa have talt for en betydelig Forhøielse af det heromhandlede Beløb; men Flertallet skal ikke, uagtet der var nogen Opmuntring dertil i det høie Landsråhings Stilling, være ved, hvad Regjeringen oprindelig i denne Sag har fastsat, hvorimod man maa fastholde, hvad der tidligere derom er vedtaget i Folkethinget. Naar man har ønsket at medoptage Ordet „begavede“, har man formeget overfet den Lænkning, der ledede til at udstemme dette Ord. Grunden var for det Første den, at det er meget vanskelig at godtgjøre en Mand's Begavelse ved Attester, faaledes at Skoleraadene, der uddele Beløbene, deraf kunne slutte, hvem der egentlig ere de Begavede, og det faa meget mere, som det ofte vil komme an paa den Vedkommendes tidligere Udbannelse, hvorledes hans egentlige naturlige Begavelse er kommen til at træde frem. Det hændes meget ofte, at der hos en Mand, som ikke anses for videre begavet, ved en fornyet Paavirkning i en ældre Alder ligesom kan springe en Aare op, faaledes at han kan komme til at lægge Øvner for Dagen, man ikke tidligere har drømt om. Paa den anden Side maa det ikke glemmes, hvad Høiskolens egentlige og bedste Virksomhed er, den nemlig, at vække til et nyt Syn paa det hele Mennefte- og Folkeliw, og at denne Side af Paavirkningen ofte kan gribes med dybere og større Nytte af den noget mindre Begavede end af den mere Begavede, faaledes at Digterens Ord bliver Sandhed: „Naar Hjertet kun brænder for Sandhed og Ret, skal Tiden nok vise, man tænkte ei flet.“ Disse Betragtninger